

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від «26» серпня 2020 року
(протокол № 1)

Педагогіка

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

(назва освітнього ступеня)

предметної спеціальності 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

(шифр і назва спеціальності)

**Бердянськ
2020 рік**

РОЗРОБНИЦЯ ПРОГРАМИ: докторка педагогічних наук, доцентка Ірина БАРБАШОВА.

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «22» серпня 2020 року, протокол № 1.

ВСТУП

Програму вивчення обов'язкової навчальної дисципліни «Педагогіка» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація» здобуття першого рівня вищої освіти ступеня бакалавра за спеціальністю 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини).

Предметом викладання навчальної дисципліни «Педагогіка» є теоретичні засади організації освітнього процесу в закладах загальної середньої, позашкільної та спеціалізованої освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: У викладанні «Педагогіки» реалізуються міждисциплінарні зв'язки з «Філософією», «Психологією», «Основами наукових досліджень», «Історією педагогіки».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1

Тема 1.1 Педагогіка як наука.

Тема 1.2 Розвиток і формування особистості.

Змістовий модуль 2

Тема 2.1 Зміст освіти.

Тема 2.2 Сутність процесу навчання. Принципи навчання.

Змістовий модуль 3

Тема 3.1 Методи та засоби навчання.

Тема 3.2 Форми організації навчання.

Змістовий модуль 4

Тема 4.1 Моніторинг навчальних досягнень учнів.

Тема 4.2. Сутність процесу виховання. Принципи виховання.

Змістовий модуль 5

Тема 5.1 Методи та засоби виховання.

Тема 5.2 Форми організації виховання.

Змістовий модуль 6

Тема 6.1 Формування учнівського колективу.

Тема 6.2 Робота класного керівника.

Змістовий модуль 7

Тема 7.1 Система освіти в Україні. Управління закладом загальної середньої освіти.

Тема 7.2 Планування роботи та внутрішній контроль у закладі загальної середньої освіти. Методична робота педагогічних працівників.

1 Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1 Метою навчальної дисципліни «Педагогіка» є формування педагогічної компетентності здобувачів вищої освіти.

1.2 Основні завдання навчальної дисципліни «Педагогіка»:

- сформулювати уявлення про педагогіку як науку;
- розкрити державну політику щодо формування всебічно розвиненої особистості;

- ознайомити із сутністю, змістом, принципами, методами, формами організації процесів навчання й виховання;
- охарактеризувати структуру і діалектику формування учнівського колективу;
- забезпечити усвідомлення системи освіти в Україні, основ освітнього менеджменту.

2 Програмні компетентності й результати навчання здобувачів вищої освіти:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями впродовж життя.	ПРН 21. Уміти вчитися і оволодівати сучасними знаннями впродовж життя, володіти прийомами самовдосконалення.
ЗК 4. Здатність працювати в команді.	ПРН 7. Уміти проектувати психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище, виявляти булінг серед учнів та протидіяти йому, організувати співпрацю учнів та комунікацію з їхніми батьками.
ФК 2. Здатність до здійснення мотивації учнів до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).	ПРН 3. Знати та розуміти особливості навчання різномірних груп учнів, застосовувати диференціацію навчання, організувати освітній процес з урахуванням особливих потреб учнів.
ФК 4. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів.	ПРН 6. Володіти формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміти відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.
ФК 5. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.	ПРН 5. Добирати і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів і здійснювати самоаналіз ефективності уроків.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин / 6 кредитів ECTS.

3 Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1.1 Педагогіка як наука

Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язки педагогіки з іншими науками. Методи науково-педагогічного дослідження. Логіка педагогічного дослідження.

Тема 1.2 Розвиток і формування особистості

Поняття про особистість, її розвиток і формування. Чинники розвитку особистості. Вікова періодизація в педагогіці. Педагогічна характеристика учнів шкільного віку. Сутність явища акселерації.

Змістовий модуль 2

Тема 2.1 Зміст освіти

Поняття про зміст освіти. Теорії формування змісту освіти. Сучасні вимоги до відбору змісту освіти. Державні стандарти повної загальної середньої освіти. Нормативні документи, які регламентують зміст освіти.

Тема 2.2 Сутність процесу навчання. Принципи навчання

Поняття процесу навчання. Функції процесу навчання. Структура процесу навчання. Специфіка діяльності вчителя в процесі навчання. Характеристика навчально-пізнавальної діяльності учнів. Принципи навчання. Оптимізація процесу навчання.

Змістовий модуль 3

Тема 3.1 Методи та засоби навчання

Сутність і функції методів навчання. Прийоми навчання. Класифікація методів навчання. Методи організації та здійснення, стимулювання, контролю й самоконтролю навчально-пізнавальної діяльності учнів. Вибір і поєднання методів навчання. Засоби навчання.

Тема 3.2 Форми організації навчання

Поняття про форми організації навчання. Урок як основна форма організації навчання. Типи і структура уроків. Організація навчальної діяльності учнів на уроці. Підготовка вчителя до уроку. Позаурочні форми організації навчання.

Змістовий модуль 4

Тема 4.1 Моніторинг навчальних досягнень учнів

Сутність моніторингу навчальних досягнень учнів. Перевірка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Тестування засвоєння учнями змісту освіти. Оцінювання успішності навчання. Облік навчальної роботи учнів. Неуспішність учнів і шляхи її подолання.

Тема 4.2 Сутність процесу виховання. Принципи виховання

Поняття процесу виховання. Рушійні сили й чинники процесу виховання. Основні напрями виховання. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання. Принципи виховання.

Змістовий модуль 5

Тема 5.1 Методи та засоби виховання

Поняття про методи виховання. Прийоми виховання. Класифікація методів виховання. Методи формування свідомості, організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки, стимулювання поведінки і діяльності. Методи самовиховання. Засоби виховання.

Тема 5.2 Форми організації виховання

Поняття про форми організації виховання. Позакласна й позашкільна виховна робота. Заклади позашкільної освіти. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Колективні творчі справи (КТС). Вибір форм виховання.

Змістовий модуль 6

Тема 6.1 Формування учнівського колективу

Учнівський колектив, його ознаки, функції, типи, структура. Діалектика та чинники розвитку учнівського колективу. Органи учнівського самоврядування. Взаємини особистості й колективу. Дитячі та юнацькі громадські організації. Неформальний молодіжний рух.

Тема 6.2 Робота класного керівника

Історія виникнення посади класного керівника. Завдання і функції класного керівника. Вимоги до особистості класного керівника. Напрями і форми роботи класного керівника. Планування роботи класного керівника.

Змістовий модуль 7

Тема 7.1 Система освіти в Україні. Управління закладом загальної середньої освіти

Система освіти в Україні та її структура. Поняття про заклад загальної середньої освіти та управління ним. Установчі документи закладу загальної середньої освіти. Управлінські органи закладу загальної середньої освіти. Принципи та методи управління закладом загальної середньої освіти.

Тема 7.2 Планування роботи та внутрішній контроль у закладі загальної середньої освіти. Методична робота педагогічних працівників

Планування роботи закладу загальної середньої освіти. Види планування. Внутрішній контроль у закладі загальної середньої освіти: зміст, види, форми, методи. Методична робота в закладі загальної середньої освіти. Атестація педагогічних працівників. Сертифікація педагогічних працівників.

4 Рекомендована література

4.1 Базова

1. Андрощук І. В., Андрощук І. П. Методика виховної роботи: навч. посіб. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 320 с.
2. Башкір О. І. Теорія виховання: навч.-метод посіб. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2016. 96 с.
3. Биков В., Лещенко М., Тимчук Л. Цифрова гуманістична педагогіка: посібник. Київ, 2017. 181 с.
4. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки: підручник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2017. 548 с.
5. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. 4-те вид., стереотип. Київ: Академвидав, 2012. 616 с.
6. Державний стандарт базової середньої освіти. Проєкт Постанови Кабінету Міністрів України № б/н від 27.03.2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-derzhavnogo-standartu-bazovoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 27.08.2020).
7. Дидактика: теорія і практика: навч.-метод. посіб./О. С. Березюк, О. М. Власенко. Житомир: ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 211 с.
8. Зайченко І. В. Педагогіка: підручник. 3-тє вид., перероб. та допов. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
9. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.09.2019 № 1038. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf> (дата звернення: 27.08.2020).
10. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: навч. посіб. Хмельницький: ХмЦНП, 2013. 227 с.

11. Марків В. М. Теорія виховання: навч.-метод. посіб. Кривий ріг: КПІ, 2015. 241 с.
12. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу: навч. посіб. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2018. 196 с.
13. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> (дата звернення: 27.08.2020).
14. Основи здоров'я. 5–9 класи: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas> (дата звернення: 27.08.2020).
15. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка: навч.-метод. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
16. Пехота О. М., І. П. Єрмакова. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. 2-е вид., перероб. і допов. Київ: Знання, 2013. 287 с.
17. Положення про сертифікацію педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 № 1190 (в редакції від 24 грудня 2019 № 1094). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
18. Про затвердження орієнтовних вимог оцінювання навчальних досягнень учнів із базових дисциплін у системі загальної середньої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.08.2013 р. № 1222. URL: http://zosh12.kupyansk.info/files/docs/2019/14375_NAKAZ21_08_2013_N_1222Pro_zatverdzhennya_orientov.pdf (дата звернення: 27.08.2020).
19. Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня: Наказ МОН України від 20.04.2018 р. № 405. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/tipovi-osvitni-programi-dlya-2-11-klasiv> (дата звернення: 27.08.2020).
20. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 27.08.2020).
21. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 13.07.2020 № 764-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 27.08.2020).
22. Про позашкільну освіту: Закон України від 04.11.2018 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14> (дата звернення: 27.08.2020).
23. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80> (дата звернення: 27.08.2020).
24. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, 2017. С. 84–95.
25. Фізеші О. Й. Педагогіка: Основи педагогіки. Дидактика. Теорія та методика виховання. Школознавство: навч. посіб. для студ. пед. спец. Київ: Кондор, 2014. 390 с.

26. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навч. посіб. Бердянськ: ПП Скребецько, 2019. 400 с.

4.2 Допоміжна

1. Короткий словник актуальних педагогічних термінів/упоряд. Флегонтова Н. М. Київ: КНУТД, 2013. 55 с.
2. Професійне мовлення вчителя. Короткий словник термінів/уклад. Ходанич Л. П., Палько Т. В. Ужгород, 2018. URL: <https://naurok.com.ua/korotkiy-slovník-terminiv-nush-dlya-profesiynogo-movlennya-vchitelya-2018-rik-17057.html> (дата звернення: 27.08.2020).
3. Словник базових понять з курсу «Педагогіка»: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Вид. 2-ге, доп. і перероб./уклад. О. Є. Антонова. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. 100 с.

4. Методи навчання: Словесні (лекція, пояснення, інструктаж, бесіда, диспут, робота з підручником), наочні (ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження), практичні (практичні роботи).

5 Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен.

6. Система оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни